

Wyrok z dnia 23 kwietnia 1999 r.

II UKN 593/98

Zatrudnienie po dniu 21 lipca 1961 r. młodocianego, który nie ukończył 15 lat nie może być uznane jako okres zatrudnienia na warunkach ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczeniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy (Dz.U. Nr 45, poz. 226 ze zm.) w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz.U. Nr 32, poz. 160), a więc nie może być uważane za okres składkowy (art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz zmianie niektórych ustaw , Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.).

Przewodniczący: SSN Józef Iwulski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 23 kwietnia 1999 r. sprawy z wniosku Genowefy S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w O.W. o wcześniejszą emeryturę, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 sierpnia 1998 r. [...]

z m i e n i ł zaskarżony wyrok w ten sposób, że wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu z dnia 11 marca 1998 r. [...] zmienił i oddalił odwołanie.

U z a s a d n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w O.W., decyzją z dnia 31 października 1997 r., odmówił Genowefie S. prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na przyjęcie, że udowodniła tylko 34 lata, 1 miesiąc i 11 dni okresów składkowych, nieskładkowych i uzupełniających, zamiast 35 lat zatrudnienia. W szczególności organ rentowy nie uznał, że wnioskodawczyni udowodniła zatrudnienie w gospodarstwie rolnym w okresie od 1 września 1961 r. do 1 lutego 1963 r.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu, wyrokiem z dnia 11 marca 1998 r. [...] zmienił tę decyzję i przyznał wnioskodawczyni prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 1 stycznia 1998 r. Sąd przesłuchał świadków i ustalił, że wnioskodawczyni, urodzona 14 września 1947 r., we wrześniu 1961 r. podjęła naukę w Szkole Przysposobienia Rolniczego w K. Nauka odbywała się w systemie wieczorowym. Równolegle z nauką wnioskodawczyni wykonywała pracę w rolnictwie, codziennie od rana do godzin popołudniowych, przez trzy dni w tygodniu w gospodarstwie Jana B., a przez kolejne dwa dni w gospodarstwie Józefa P. Za pracę tę otrzymywała wynagrodzenie. Stan taki trwał do marca 1963 r., kiedy wnioskodawczyni podjęła pracę w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Ż. Ostatnim pracodawcą wnioskodawczyni były [...] Zakłady Papiernicze SA w P., w których stosunek pracy został rozwiązany z przyczyn leżących po stronie pracodawcy w dniu 31 grudnia 1997 r. Sąd pierwszej instancji wywiódł, że zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) okresem składkowym są okresy zatrudniania młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r. W tym czasie obowiązywała ustawa z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. Nr 45, poz. 226 ze zm.). Zgodnie z jej art. 1 za młodocianych należało rozumieć osoby, które ukończyły 14 lat, a nie przekroczyły 18 lat życia. Ustawa przewidywała zatrudnienie młodocianych przy lekkich pracach sezonowych i dorywczych (art. 3 ust. 2) w gospodarstwach rolnych (art. 26). Dlatego Sąd pierwszej instancji uznał, że wnioskodawczyni należało zaliczyć do okresu zatrudnienia okres jej pracy w gospodarstwach rolnych po ukończeniu 14 lat życia.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, wyrokiem z dnia 19 sierpnia 1998 r., oddalił apelację organu rentowego od tego wyroku. Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia i oceny prawne Sądu pierwszej instancji. W szczególności wywiódł, że istotą regulacji ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. był jedynie zakaz zatrudniania młodocianych przy pracach zbyt ciężkich.

Kasację od tego wyroku wniósł organ rentowy. Zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy o rewaloryzacji oraz przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. Zdaniem organu rentowego Sądy nie dos-

trzegły zmiany tej ostatniej ustawy, dokonanej przez art. 45 ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz.U. Nr 32, poz. 160). Przepis ten wprowadził nowe brzmienie art. 2, art. 6 ust. 3, art. 3 ust. 1 i 4, art. 15 i art. 27 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r., zastępując w nich liczbę 14 liczbą 15. Oznaczało to, że od dnia 21 lipca 1961 r. wzbronione było zatrudnianie osób, które nie ukończyły 15 roku życia. Wobec tego przyjęcie, że wnioskodawczyni udowodniła okres zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia, oznacza iż nie spełnia warunku wymaganego stażu pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r. w sprawie zasad wcześniejszego przechodzenia na emeryturę pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy (Dz.U. Nr 29, poz. 159) pracownicy, z którymi rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło w okolicznościach określonych w art. 1 ust. 1 i 2 i art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.) nabywają prawo do wcześniejszej emerytury bez względu na wiek, jeżeli osiągnęli do dnia rozwiązania stosunku pracy okres zatrudnienia wynoszący, łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia, co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn. Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie upoważnienia z art. 27 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.). Do obliczenia wymaganego okresu zatrudnienia mają więc zastosowanie przepisy ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), a w szczególności jej art. 2 ust. 2 pkt 3, zgodnie z którym za okresy składkowe uważa się również okresy zatrudniania młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r. Szczęólnego podkreślenia wymaga w tym miejscu, to że okresy zatrudniania młodocianych uważa się za okresy składkowe tylko wtedy, gdy stosunek pracy był nawiązany na warunkach przepisów obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r. Inaczej mówiąc, zatrudnienie (nawiązanie stosunku pracy) niezgodnie z warunkami określonymi w wówczas obowiązujących przepisach nie może być potraktowane jako

okres składkowy, choćby nie wpływało to na kwalifikację prawną istniejącego wówczas stosunku prawnego jako stosunku pracy. Sądy obu instancji słusznie analizowały spełnianie przez wnioskodawczynię warunku posiadania wymaganego okresu zatrudnienia w płaszczyźnie ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. Nr 45, poz. 226 ze zm.). Nie dostrzegły jednak, że ustawa ta z dniem 21 lipca 1961 r. została zmieniona przez art. 45 ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz.U. Nr 32, poz. 160). W wyniku tej zmiany, w szczególności art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. otrzymał brzmienie, według którego wzbronione było zatrudnianie osób, które nie osiągnęły 15 lat życia. Inaczej mówiąc, od dnia 21 lipca 1961 r. zatrudnianie osób poniżej 15 lat życia było niezgodne z tą ustawą (nie odbywało się na jej warunkach). Skoro tak, to wnioskodawczyni do wymaganego okresu zatrudnienia nie może być zaliczony okres od 1 września 1961 r. (data rozpoczęcia pracy) do dnia 14 września 1962 r. (data osiągnięcia 15 lat), gdyż w tym czasie zatrudnienie wnioskodawczyni było niezgodne z warunkami wynikającymi z ustawy z dnia 2 lipca 1958 r., a tym samym nie może być traktowane jako okres składkowy w rozumieniu art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy o rewaloryzacji.

Z tych względów należało uznać, że kasacja powołuje się na usprawiedliwione podstawy, a zaskarżony wyrok podlega zmianie przez zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji i oddalenie odwołania wnioskodawczyni (art. 393¹⁵ KPC).

=====